

MIJN MOEDER WAS EEN "KULPKAPPERIGGE"

Toen ik nog een knaap was, moest ik glimlachen als mijn moeder vertelde, dat ze geboren was onder de "schieven" toren van Akkergem. Haar roots waren dus bij de koolkappers van Akkergem.

Mits het nodige spuurwerk ontdekten wij een tiental jaren na haar overlijden heel wat interessante zaken. In een klein ijzeren koffertje vonden wij o.m. het huwelijksboekje van mijn grootouders.

Op 13 januari 1899 werd het jong gezin van Josephus Julianus Derudder en Maria Sidonia De Paepe verrijkt met een dochtertje. Op 16 januari 1899 werd het kind gedoopt in de St. Martinuskerk en ontving de namen Germana, Alieda, Josepha, Maria Derudder. Het echtpaar woonde in de Kleine Belle-Vuestraat. "De oude straatnamen van Gent" door Dr. Victor Fris vermeldt: "Wolfstraetkin is tot in 1799 de naam geweest van het Kleine Belle-Vuestraatje (1812). Oorspronkelijk was dit een smalle straat, naderhand werd de straat verbreed. Dit was de vroegere benaming van de huidige Rozemarijnstraat.

"De Gazette van Gent" publiceerde op dinsdag 17 januari 1899 in de rubriek "Burgerlijke Stand" haar aangifte van geboorte op 14 januari. In dezelfde krant verscheen een bericht omtrent Prinses Clementina, de lievelingsdochter van Leopold II. Rubriek binnenland: "Prinses Clementina zal maandag Brussel verlaten om zich naar het zuiden van Frankrijk te begeven. Zij lijdt nog steeds aan een verkoudheid verleden zomer te Oostende opgedaan. De prinses zal vergezeld zijn van de heer bevelhebber baron Snoy en mevr. gravin de Lannoy, ere-dame. De afwezigheid zal drie maanden duren."

Ten westen van Gent lag tien eeuwen geleden een akker - uiterst geschikt voor het verbouwen van koren. Reeds in de 10e eeuw was deze streek bevolkt en was toen zeer uitgestrekt.

Oorspronkelijk betekent akker het gezamenlijk landbouwland van een dorp of een van de onderdelen ervan. Hier was dus sprake van de akker van Akkergem. Akkergem werd maar pas een volwaardig stukje Gent door de Karolijnse Concessie. Het behield zijn landelijk karakter met verspreide woonconcentraties. Het dorps uiterlijk zal duren tot het einde van de 18e eeuw. In het midden van de 19e eeuw nam de eigenlijke industriële uitbreiding van de stad een aanvang. Het vroegere plattelands karakter van Akkergem met talrijke weiden en meersen vindt men terug in de straatbenaming "Koolkappersstraat". De benaming "koolkappers" was de bijnaam van de inwoners van Akkergem. Meer dan honderd jaar geleden verbleven er veel warmoezeniers (groentenkwekers). De Bo's Lexikon vermeldt, dat de benaming koolkapper eenvoudig synoniem is van warmoezenier.

Het was tevens een benaming geweest van een maatschappij op de Coupure (café Salon Napoleon). Dit als herinnering aan "De Koole" een der voornaamste windmolens van de parochie Akkergem.

Een deel van het Bijlokeveld heette vroeger het Kolenveld. Het was vruchtbare grond en de kwekers uit de periode 1751-1753 zagen met spijt de gronden verdwijnen bij het graven van de Coupure.

Rode en andere kolen werden er geteeld. Bij het oogsten werden de kolen van de stengel gekapt. Ligt hier de oorsprong van de bijnaam?

Er waren talrijke lusttuinen o.m. het Belvedere van bisschop Ant. Triest, dat niet ver van de Leie was gelegen. Rond 1625 had bisschop Triest prachtige hovingen, serren en orangerieën laten aanleggen en werden er uitheemse planten geteeld. Deze kwekerijen hadden een Europese faam en mogen als de grondlegger van de bloemteelt in het Gentse worden beschouwd.

Het bisschoppelijk verblijf Belvedere stond op de plaats van de gewezen textielabriek Van Alsberghe & Van Oost.

De beul van Gent Filip Hamel had een hof aan de Coupure in het laatste deel van de 18e eeuw.

In 1808 werd te Akkergem in de herberg "Frascati" de basis gelegd van de Kon. Maatschappij van Land- en Hofbouwkunde.

De bijzonderste instellingen voor hofbouw waren te Akkergem gevestigd. Vermelden wij: Beyls, De Coninck, De Cuyper, Lanckman, Spae en Verschaft.

De Bernard Spaelaan is gelegen op de plaats waar op het einde van de 18e eeuw door Fr. J. Spae een hofbouwinstelling werd gesticht.

De Wintertuinstraat is een herdenking aan het buitengoed van oud-burgemeester de Kerchove. Het was een lusthuis met mooie serres.

In de 19e eeuw waren de parochie- of wijkkermissen volop in voege. Tijdens het Frans bewind werden de parochiekermissen vervangen door feesten van vaderlandsliefde en de vrijheid. Het Gentse stadsbestuur schafte in 1843 de wijkkermissen af. Het werd meteen de start van de huidige Gentse Feesten.

Volkkundige G. Celis pr. onderstreept dat het parochiefeest van Akkergem een der bijzonderste was en practisch alleen heeft standgehouden. Voor de eerste wereldoorlog werd het feest gehouden op de 2e zondag van oktober. Men sprak ook wel eens van "Koolegemkermis".

Waar gedanst werd, stak gewoonlijk een rode kool uit.

Een van de feestnummers was: het kappen van de kool.

De deelnemers moesten onder het lopen een kool doorhakken, die in het midden van de baan was gehangen. Dit volksspel was geheel specifiek voor de wijk.

Koolkappen slaat dus zowel op de werkzaamheden van de inwoners als op het volksspel.

BRONNEN

- Beschrijving van Gent door G. Celis. Uitgeverij-drukkerij A. Cosyns-Minne, Rooigemstraat 156, Gent.
- Akkergem, het verleden, het heden en de toekomst door G. Celis pr. - 1928. Drukkerij E. Heuvelmans, Lindenlei 3, Gent.
- Ekkergerm, een volksbuurt bij uitstek door Hilde Cogen - Wandeling Gentse Feesten 1989.
- Wetenswaardigheden over Ekkergerm en zijn inwoners door A. De Buck. De Autotoerist org. V.T.B. 26e jg. nr. 8 - 1974.
- De oude straatnamen van Gent door Dr. Victor Fris. S.M. Volksdrukkerij - Gent 1925.
- Stadsarchief Gent - De Gazette van Gent jan. 1899.
- 1000 jaar Ekkergerm - gedenkboek (1974).

Jos CLAUWAERT
